

יציאות השבת פרק ראשון שבת

ב.

עין משפט נר מצוה

אזהרה כגלל דני שבת כמז
המיי פ"א מל' שבת הלכה
ג ו"ל כל מקום שאלמך
שעששה דבר זה פטור הרי
זה פטור מן הכתוב ומן
הקפלה ומן הקרבן אבל
אסור לעשות אותו דבר
בשבת ואסור מד"ס
א א מיי פ"ב מלכות
שבת הלכה ט ופ"ג שם
הלכה ב סגן לאון סה
טו"ש פ"ב ס"י שמו:
ב ב מיי פ"ג ה"ה:

תוס' ישנים

(א) מלאכה כחוב בגליון מ"י
ו"ל וע"ל שמים שמי
הולאות דמיון ופטור שכן
ארבע הכנסות דמיון ופטור
כ"ל ואין
הדבריו שלמי בעי מה שמי
ט"ו ומקום ב' לחיוב ו'
לפטור ע"ש. ודבר זה ש"ך
לחוב' לעיל ד"ה שמים שכן
ארבע אחר פירש"י לפני ואין
נראה ט"ו:]

מוקף תוספות

א. דגורין ערב שבת אטו
הוצאת שבת. מוס' ה"ל"ט.
ב. נחום ה"ל"ט א"ח:
במה מדליקין ובמה
טומנין (ע"י מהרש"א).
ג. משום דהנהו מלאכות
ידועות לכל. אבל. מוס'
ה"ל"ט. (ע"י מהר"ם).
ד. אסוריה בשבת קודם
ששה לא יצא החייט
במהו. מוס' ה"ל"ט.
ה. לבעל הבית העומד
בפנים וכן לעני העומד
בחוץ. מוס' שיעות ה. ג'ס
ה"כ"א. מה לי עומד
בפנים ומציא החפץ
לחיות ומה לי עומד בחוץ
ומציא החפץ אליו. מוס'
ה"ל"ט. ו. מ"ש"כ בשאר
אבות מלאכות שאינן
לחיות בשריות אלא
איסורן מחמת עצמן,
והואיל וחדושו הוא אין
לך בה אלא חדושה
בלבר, והלכות עקרות הן
ואין למרות זו מוז. כמ"ן.
ז. דמלאכה. מוס' ה"ל"ט.
ח. גרועה היא. מוס' ה"ל"ט.
ט. ודאי משמע פשוטה
דקרא שאל יצא בשבת עם
כליו ללקוט את המן בדרך
שעושין בחול וכו'. מוס'
עיונון ח: (ע"י מהר"ם).
י. וכל הדומה לאב הוי
תולדה דיהויה. מוס' ה"ל"ט.
יא. כגון זורק ומשיט
ומעביר והכנסה כולה.
יב. מוס' ה"ל"ט. יג. וי"ן
הדואר במשכן א"צ. דלא
דמא להוציא מחייב
ע"ה. מוס' ה"ל"ט ע"ב.
יד. דרמיה ומציא. מוס'
ה"ל"ט. טו. [באכליהו ולא
אכליהו דאית בה פלוגתא
דרי ישמעאל לא מחייב
לשעבר. מוס' ה"ל"ט.
טז. והיה מחתיקין קיימא
לפרושי מחתיקין דהבא.
מוס' שיעות ג.

יציאות השבת שהן ארבע. הקשה ריב"א לדיני הולאות
שבת היה לו לטעות גבי אבות מלאכות אחר פרק כלל גדול
לקמן (דף עג.) דהתם קמי אבות מלאכות מ' חסר אחת וקמי הולאה
לכסוף והוה ליה להתחיל כסדר דבזרים דמייירי בע"ש מצעוד יוס
כגון לא יאל החייט צמחטו סמוך
לחשיכה אין שורין דיו וסמנין ואין לו"ן
בשר ואח"כ במה מדליקין וכירה וצמה
טומנין שהם דברים הנוהגים עם חשיכה
ואח"כ במה צמה וצמה אשה יולאה
דברים הנוהגים בשבת עצמו ושבת אבות
מלאכות של שבת ודרך החנא לשנות
כסדר זה כמו שזמנין בפסחים דמתחיל
צילי י"ד וקוב צ"ד וקוב ששיטות
פסחים שהוא בין הערבים ואחר כך
שונה מאכילת פסחים שהוא צלילה וכן
ציומא מתחיל צו"י מ"י קוד"ה כ"ו ואח"כ
בעיה"כ ואח"כ ליל י"כ ומיך הולאה
חציצה ליה לאקדומי משום דממשה
וז שמעינן כמה דברים הולאה והכנסה
דעני ועשיר ודע"ב עקירה והנחה
ושנים שעשאה פטורין ודו של אלם
חשובה לו כד' על ד' ודו של אלם אינה
לא כרה"י ולא כרה"ר ור"ת מפרש
דדבר ההוה רגילי הש"ס לשנות תחילה
וכן במס' צ"ק (דף ג.) השור והצור
המצעה וההצער ולא ו נקט כסדר
הפרשה וכן מפרש רב האי גיד' לריבין
להודות צפרק הרוואה (ברכות דף טז):
דלא נקט הש"ס כסדר הפסוק ועוד
ידעות

השבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים
שהן ארבע בחוץ כיצד העני עומד בחוץ ובעל
הבית בפנים פשט העני את ידו לפנים
ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנמל
מתוכה והוציא העני חייב ובעל הבית
פטור: פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן
לתוך ידו של עני או שנמל מתוכה והכניס
בעל הבית חייב והעני פטור: פשט העני
את ידו לפנים ונמל בעל הבית מתוכה או
שנתן לתוכה והוציא שניהם פטורין: פשט
בעל הבית את ידו לחוץ ונמל העני מתוכה
או שנתן לתוכה והכניס שניהם פטורין:
גב' א תגן התם שבעות שתיים שהן ארבע
ידעות

מפרש ר"ת דפתח ביציאות משום דעני למימר לא יאל החייט צמחטו
אע"ג דלא שנה המלצן משום אין נותנין כלים לכוסם ולא המציע
משום צמה טומנין. הולאה הולך לשנות טפ"י משום דמלאכה גרועה
היא כמו שאפרש: **יציאות**. הולאות הוה ליה למתני אלא
נקט יציאות לישנא דקרא אל יאל איש ממקומו (שמות טו) ודרשינן
מינה (עיונון דף פ: א) הולאה אל יאל עם הכלי ללקט המן:
שתיים שהן ארבע בפנים. כן נראה כמו שפרש"י רש"י כאן
דמנפשיס היינו לבע"ב העומד בפנים ובחוץ היינו לעני
העומד בחוץ שמים הולאות והכנסות דחיוז שהן ד' הולאות והכנסות
דפטור ובשבעות פ' פרש"י בפנים היינו הכנסות פנים שנים דחיוז
דעני ודעשיר ושנים דפטור ובחוץ היינו הולאות חוץ א' ואין נראה
ומפירש מיני דעני לחוד ומיני דעשיר לחוד משמע כפי שפירש כאן
ולפי' דהתם לא היה לו לערב הולאות והכנסות יחד ומיהו שמא לפי שהיה
זריק להארץ אל היה צא לפרש הולאות לנד א' [והכנסו' לנד מ"מ אין
הכנסות לאלתר ולא דייק מדקמיני בפנים: **פשט** בעוד"ב את דיו ב'ו.
שמים לר"י אמאי זריק למתני תרמי דעני ודע"ב וכן ברש"י שבעות דמפרש בגמרא (דף טז) שמים דעני ודע"ב הוה ליה שייך לקרובו
שמים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאיטריך לאשמעי' משום דהולאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר מה לי מוציא
מרה"י לרה"י ולא הוה גמרינן הולאה דעני מצעה"ב ולא בע"ב מעני ומדע"ב מדאיטריך תרי קראי בהולאה כדנפקא לן ברש"י הורק
(לקמן דף טז) ומיכלל העם מהביא ובספ"ק דעירובין (דף פ: א) נפקא לן מקרא אחרינא דדרשינן אל יאל איש ממקומו אל יוצא ו' והתם
פירשטי' והיינו משום דמלאכה גרועה היא איטריך תרווייהו חד לעני וחד לעשיר ו' וכן בכל מולדות דאבות מלאכות לא חיישינן שיהא
צמשקן אלא אבות בלבד ובמולדות דהולאה ר"ב ע"י שיהא צמשקן דתגן בהזורק (דף טז) שמי וזוטרטורא זו כנגד זו המושיט והזורק מוזו לזו
פטור היו שמיין דדיוטא אחת הורק פטור והמושיט חייב שכן היתה עבודת לוי וזריש הורק (ג"ז ס"ט): נמי בעי הזורק ד' אמות
ברה"ר מנגן ודחיק לאשכחניהו צמשקן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכנא גמירי לה וכל אלו מולדה דהולאה יננהו ולא אבות שאין אבות
אלא מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן צ' במה טומנין (לקמן מ"ט): הם העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אחס אל תכניסו מרה"ר
לרה"י א' וא"ת כיון דהכנסה היתה צמשקן מה זריק תו לקמן בהזורק (דף טז) לפרושי דסבדא הוא מה לי אפוקי מה לי עיו"ל. דהזורק ד' אמות
ברה"ר משמע דאי הוה משכחת לה צמשקן הוה ינחא ליה אע"ג דהתם ליכא סבדא ו"ל דאיטריך סבדא להכנסה דבע"ב דלא הוה צמשקן דהם
העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמקמתנא בקרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דאיכא סבדא אמאי איטריך צבנה טומנין
למימר דהכנסה היתה צמשקן ו"ל דתנא ליה אידי דעני למימתי הם הורידו קרשים מעגלה ואחם אל תוציאו כו' אע"ג דהולאה נפקא לן מקרא
צהדיא איטריך למימתי שהיתה צמשקן משום דקמיני צרישא צביריתא אין חייבין אלא על מלאכה שכיווצא צה היתה צמשקן ואם לך היה מוציא
הולאה צמשקן היינו מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה צמשקן כמו בהולאה והא דאשמוין קרא לשבת מלאכה
המשקן הוה דרשינן למילתא אחרימי: **שבעות שתיים שהן ארבע**. ברש"י שבעות שתיים שהן ארבע. מפרש שמים אובל ולא אובל דכתיב צהדיא
צקרא להרע או להטיב דהיינו להצא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דתי מפרש שהן ד' אורוק ולא אורוק והוה תמיא כולה
כרבי ישמעאל ולא הוה זריק לאוקומי בתרי תנאי"י משום דמתני' צפ"ג (דף טז) תגן צהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי"ו וא"ת אמאי לא
קמי שמים שהן שמונה [אובל ולא אובל] אכלתי ולא אכלתי אורוק ולא אורוק זקמי ולא זקמי ונראה דלכך פירש רש"י ברש"י שבעות
שאינו שונה אלא דבר וחילופו ור' יצחק מירך דלא נקט אלא אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוה רבותא טפי אבל אורוק ולא
אורוק דמודה ר"י לא חש למימתי וא"ת וגבי שבת אמאי קמי שמים שהן ד' ותו לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות
היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף טז) הורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י ו"ל דלא קמי אלא הכנסה ו' דדמיא
להולאה שהוא מרה"י לרה"ר לאפוקי מושיט ומעביר שהוא מרה"י לרה"י וזריק מה לא דמיא להולאה שזה בהולכה ציד הוה זריקה:

יציאות השבת הולאות שמרשות לרשות האמורות לשבת ובגמ' א'
מפרש שהכנסות נמי קא קרי יציאות הולאה ומוציא מרשות
לרשות: **שמים שהן ארבע בפנים**. לחותן העומדים בפנים שמים מן
התורה הולאה והכנסה דע"ב וצ"פ הורק (לקמן טז): צרישה נפקא לן
מוילו משה ועבדיו קול צמחנה וגו' לא
תפיקו מרה"י לרה"י להביא נדבה למחנה
לויה ויום השבת היה כדיליף התם ועל
שמים אלו חייב חטאת על שגגתו ועל
זדונו כרת ועל התראתו סקילה וכן
בכל מלאכת שבת: **שהן ארבע**.
מדבריהם הוסיפו שמים לאסור למחלה
ואם עשה פטור ולקמן מפרש להו ואולי:
ושמים שהן ד' בחוץ. שמים מן התורה
הולאה והכנסה דעני העומד בחוץ
ושמים מדבריהם כשהמלאכה נעשית
על ידי שנים זה עוקר וזה מניח למחלה
אסור ואם עשה פטור כדיליף בגמרא
(דף ג.) שנים שעשאה פטורים: **פשט**
העני אם ידו. ומפך צמוכה: **ונתן**
לתוך ידו ודעה"ב. דעבד ליה עקירה
ברה"ר והנחה ברה"י: או שנמל מסוכה
והולאה. הפך והניח ברה"ר דעבד ליה
עקירה [ברה"י] והנחה [ברה"ר]: **העני**
חייב. עשה מלאכה שלמה והרי שמים
מן התורה לעומד בחוץ: **ועל הציס**
פטור. פטור לגמרי ואפי' למחלה
מותר דהא לאו מידי עבד והכי מפרש
גמ' (דף ג.) **פשט בע"ב כו' בע"ב**
חייב. והרי שמים מן התורה לעומד

בפנים: פשט העני אם כו'. דעבד ליה עקירה ונטול בע"ב צמוכה
והניח בפנים ועבד ליה צעל הבית הנחה: או שנתן לתוכה. דעבד
ליה צעל הבית עקירה והוציא העני והניח: או שנים פטורין. שלא עשה
האחד מלאכה שלימה אבל אסורין לעשות כן למחלה שמה יצאו כל
אחד ואחד לעשות מלאכה שלימה בשבת הרי שמים מדבריהם אחת
לעני עקירה ואחת לבע"ב בפנים. וא"ת שנים הן לכל אחד ואחד עקירה
לעני וצדקה לבע"ב הנחה לעני והנחה לבע"ב לקמן' פריך לה ומשני דלא
חייב אלא עקירות שהן תחלת המלאכה ואיכא למימר שמה יגמורנה:
גב' א תגן התם. צמשקת שבעות: **שבעות שמים**. שבעות של ציטוי
להרע או להטיב שמים הן להתחייב עליהן קרבן עולה ויורד האמור
בפרשה (ויקרא ה) דנפקי מלהרע או להטיב דמשמע להצא אובל ולא
אובל: **שהן ארבע**. יש לך לרבות עוד שמים מרביזי הכסוב לכל אשר
יצטא האדם [שם] לרבות לשעבר אכלתי ולא אכל לא אכלתי ואכל:
ידעות

נראה לרבינו אלחנן מדקאמר בגמרא דיקא נמי דקמיני יציאות וקמפרש
תימה לר"י אמאי זריק למתני תרמי דעני ודע"ב וכן ברש"י שבעות דמפרש בגמרא (דף טז) שמים דעני ודע"ב הוה ליה שייך לקרובו
שמים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאיטריך לאשמעי' משום דהולאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר מה לי מוציא
מרה"י לרה"י ולא הוה גמרינן הולאה דעני מצעה"ב ולא בע"ב מעני ומדע"ב מדאיטריך תרי קראי בהולאה כדנפקא לן ברש"י הורק
(לקמן דף טז) ומיכלל העם מהביא ובספ"ק דעירובין (דף פ: א) נפקא לן מקרא אחרינא דדרשינן אל יאל איש ממקומו אל יוצא ו' והתם
פירשטי' והיינו משום דמלאכה גרועה היא איטריך תרווייהו חד לעני וחד לעשיר ו' וכן בכל מולדות דאבות מלאכות לא חיישינן שיהא
צמשקן אלא אבות בלבד ובמולדות דהולאה ר"ב ע"י שיהא צמשקן דתגן בהזורק (דף טז) שמי וזוטרטורא זו כנגד זו המושיט והזורק מוזו לזו
פטור היו שמיין דדיוטא אחת הורק פטור והמושיט חייב שכן היתה עבודת לוי וזריש הורק (ג"ז ס"ט): נמי בעי הזורק ד' אמות
ברה"ר מנגן ודחיק לאשכחניהו צמשקן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכנא גמירי לה וכל אלו מולדה דהולאה יננהו ולא אבות שאין אבות
אלא מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן צ' במה טומנין (לקמן מ"ט): הם העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אחס אל תכניסו מרה"ר
לרה"י א' וא"ת כיון דהכנסה היתה צמשקן מה זריק תו לקמן בהזורק (דף טז) לפרושי דסבדא הוא מה לי אפוקי מה לי עיו"ל. דהזורק ד' אמות
ברה"ר משמע דאי הוה משכחת לה צמשקן הוה ינחא ליה אע"ג דהתם ליכא סבדא ו"ל דאיטריך סבדא להכנסה דבע"ב דלא הוה צמשקן דהם
העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמקמתנא בקרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דאיכא סבדא אמאי איטריך צבנה טומנין
למימר דהכנסה היתה צמשקן ו"ל דתנא ליה אידי דעני למימתי הם הורידו קרשים מעגלה ואחם אל תוציאו כו' אע"ג דהולאה נפקא לן מקרא
צהדיא איטריך למימתי שהיתה צמשקן משום דקמיני צרישא צביריתא אין חייבין אלא על מלאכה שכיווצא צה היתה צמשקן ואם לך היה מוציא
הולאה צמשקן היינו מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה צמשקן כמו בהולאה והא דאשמוין קרא לשבת מלאכה
המשקן הוה דרשינן למילתא אחרימי: **שבעות שתיים שהן ארבע**. ברש"י שבעות שתיים שהן ארבע. מפרש שמים אובל ולא אובל דכתיב צהדיא
צקרא להרע או להטיב דהיינו להצא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דתי מפרש שהן ד' אורוק ולא אורוק והוה תמיא כולה
כרבי ישמעאל ולא הוה זריק לאוקומי בתרי תנאי"י משום דמתני' צפ"ג (דף טז) תגן צהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי"ו וא"ת אמאי לא
קמי שמים שהן שמונה [אובל ולא אובל] אכלתי ולא אכלתי אורוק ולא אורוק זקמי ולא זקמי ונראה דלכך פירש רש"י ברש"י שבעות
שאינו שונה אלא דבר וחילופו ור' יצחק מירך דלא נקט אלא אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוה רבותא טפי אבל אורוק ולא
אורוק דמודה ר"י לא חש למימתי וא"ת וגבי שבת אמאי קמי שמים שהן ד' ותו לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות
היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף טז) הורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י ו"ל דלא קמי אלא הכנסה ו' דדמיא
להולאה שהוא מרה"י לרה"ר לאפוקי מושיט ומעביר שהוא מרה"י לרה"י וזריק מה לא דמיא להולאה שזה בהולכה ציד הוה זריקה:

(א) שבעות ה"ה. (ב) לקמן כ"ב,
(ג) שבעות ב', (ד) [ש"כ],
(ה) [שמות טז], (ו) [דף ג.א],
(ז) [ע"י מהר"ם], (ח) [דף ב.ב],
(ט) [דף ה.], (י) ד"ה שמים,
(יא) [מ"א], (יב) והתם פריך מי
כתיב אל יוצא ויטיב משום
כ"ל רש"י. (יג) ויע"ב
מוקפות פסחים פ"ה ד"ה
הולאה, (יד) דדמיא לגמרי
להולאה כ"ל.

מוסף רש"י

שמים שהן ארבע בפנים.
שמים לחיוב הכנסה דעני
והכנסה דבעל הבית. ושמים
לפטור כשהו עוקר וזה מניח
דכתיב (ויקרא ד) בשעמה,
העושה את סלה [שבעות
ה.]. שבעות שמים.
בשבעות ציטוי שמים המכוב
ויקרא אלל קרבן עולה ויורד
קאמר שמים מתי בקרא,
דכתיב להרע או להטיב,
ומפך צמשה (שם ס"ב),
אובל להטיב, לא אובל להרע,
שמעיה חל עצמו, והוא הדין
לכל דבר שהוא כן ולא להרע,
להרע או להטיב להרע,
משמע, וצ"פ (שם) מרכה
מן המקרא אף דברים שאין
בהן הרעה או הטובה, ומיחו
שמים יננהו ותו לא, דבר
וחילופו (שם ב.א).

רבינו חננאל

יציאות השבת שתיים שהן
ארבע בפנים כו'. גמ' תגן
התם בתחילת שבעות,
שבעות שמים שהן ארבע,